

*B-uppsats Av
Johanna Andersson
Andreas Asklöf
Ellen Wikström
S3a*

*”Ett nytt litet hem”
– Asylsökande barns skapande av relationer
på transitboende*

*Stockholms universitet
Institutionen för socialt arbete
Ht08
Handledare:
Ann Boklund-Palm*

Abstract

Varje år kommer ett stort antal ensamkommande barn för att söka asyl i Sverige, den första anhalten för dessa barn är oftast ett transitboende. Syftet med denna rapport har varit att undersöka barnens relationskapande på detta boende . En kvalitativ metod i form av intervjuer har använts för att ta reda på om barnen skapar relationer, med vilka och vad dessa får för eventuell betydelse för barnen. För att ta reda på detta har personal och gode man i anslutning till ett transitboende intervjuats. Resultaten visar på att barnen skapar relationer, hur dessa relationer sedan artar sig är högst individuellt. Det har framkommit att relationerna i första hand ger barnen trygghet och stabilitet i tillvaron, dock kan dessa relationer göra att barnen upplever separationen från transitboendet som svårare eftersom det känslomässiga uppbrottet blir större. För att förstå resultaten har de tolkats genom teorierna om symbolisk interaktionism och KASAM. Resultaten som erhållits har över lag speglat den tidigare forskning som finns på området men några nya aspekter har även påträffats.

Nyckelord: Ensamkommande asylsökande barn, Transitboende, Relationsskapande, Relationernas betydelse, Trygghet, Separation.

Innehåll

Abstract	1
Innehåll	2
Inledning	3
Begreppsförklaringar.....	5
Syfte	5
Frågeställningar.....	5
Metod	5
Urval.....	6
Tillvägagångssätt	7
Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet.....	8
Etiska aspekter	9
Analys av data.....	10
Forskningsområde och kunskapsläge	11
Teoretiska perspektiv	13
Symbolisk interaktionism.....	13
KASAM	15
Resultat	17
Skapas relationer?	17
Hur ser relationerna ut?	18
Har relationerna någon betydelse?	20
Analys och tolkning	22
Skapas relationer?	22
Vilken betydelse får dessa relationer?.....	23
Diskussion och slutsatser.....	24
Skapas relationer?	24
Relationernas betydelse.....	24
Resultat kopplat till tidigare forskning.....	25
Metoddiskussion & Generaliserbarhet	26
Frågor för framtiden.....	27
Referenser	28
Bilaga 1.	31

Inledning

I FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna beskrivs varje människas grundläggande rättigheter (Corell, 1989). Tillgodoses inte dessa rättigheter i personens hemland har denne rätt att söka asyl. År 2007 kom omkring 1200 ensamkommande flyktingbarn till Sverige för att söka asyl. Barnen kommer hit av flera olika skäl, vissa har flytt för sitt liv och andra kommer hit för att söka en bättre tillvaro (Web-dokument A).

Asylprocessen startas genom att de asylsökande barnen anmäler sig på migrationsverket i någon av de fyra ankomstkommunerna som är Sigtuna, Solna, Mölndal och Malmö (Web-dokument A).

Efter detta skickas barnen vidare till ett transitboende, där de ska stanna i ca 2-3 dagar. På transitboendet ska barnen tillförsäkras omvårdnad och en trygg tillvaro under sin första kontakt med det svenska samhället. Efter tiden på transitboendet slussas de sedan vidare till någon av de anvisningskommuner som migrationsverket har träffat överenskommelse om att ta emot asylsökande, där de ska vistas i väntan på beslut om uppehållstillstånd. (Gunnarsson, 2008)

År 2006 skedde en omfattande revidering av Utlänningslagen vilken innebär att kommunernas ansvar för de ensamkommande barnen ökat (Web-dokument B). Där bestämdes bland annat att kommunerna skulle överta boendena för de ensamkommande barnen från migrationsverket. Detta skulle leda till att ungdomarna blev erbjudna ett tryggare boende, eftersom kommunens socialtjänst innehar en stor kompetens och erfarenhet av social barnavård (a.a.). Barnen fick ofta stanna en lång tid på boendet när detta låg under migrationsverkets regi, vilket gjorde att separationen därifrån blev svårare för dem (Gunnarsson, 2008). I nya sociallagarna med kommentarer (2007) nämns att socialnämnden särskilt ska ta hänsyn till ensamkommande flyktingbarn när de planerar för dess boende, och främja kontakter med eventuella närstående som finns i landet (Norström & Thunved, 2007). Många av de socialarbetare som jobbar med ensamkommande flyktingbarn anser att det är dåligt med riktlinjer och kunskap på området och saknar allmänna råd inom ämnet från socialstyrelsen (Gunnarsson, 2008).

Vi bedrev våra fältstudier på ett transitboende. Vi blev där varmt mottagna av personal och barn, som verkade nyfikna på vilka vi var och vad vi skulle göra. Transitboendet ligger i en mindre ort med närhet till ett mindre centrum och en fritidsgård dit barnen ofta går. När barnen anländer till boendet som kan ske när som helst på dygnet ger personalen information om boendet och dess regler med hjälp av en tolk via telefon. Meningen med detta samtal är att barnen ska få en tydlig bild av vad transitboendet är för typ av boende, vilka regler som ska följas på boendet och vad de erbjuds av boendet och det svenska samhället. Exempelvis får barnet en god man vars uppgift är att beakta barnets intressen i Sverige samt verka för barnets bästa (Web-dokument C).

Barnen är främst pojkar i tonåren och kommer främst från länderna Afghanistan, Irak och Somalia. Personalen försöker aktivera barnen genom att få dem att hjälpa till med olika sysslor och delta i aktiviteter på boendet, till exempel laga mat, diska, städa, spela biljard samt lättare svenskundervisning. Barnen är över lag glada och kontaktsökande gentemot personal, dock noterades att barnen kunde uppvisa oro i samband med flytt till annat boende. Barnens vardag verkar präglas av en ständig väntan på vad som skall hända härnäst, och genom detta så kändes det som att barnen kunde uppvisa oro och rastlöshet på boendet. Personalen försöker därför att skapa en lugn och trygg atmosfär för barnen.

En sak som noterades var att majoriteten av barnen stannar längre än bara ett par dagar. Det vanligaste var att de stannade på boendet i cirka tre till fyra veckor men det har även hänt att barnen stannat så länge som sex månader. Under denna tid märkte vi att barnen skapade många tillfälliga relationer. Vi vill därför undersöka huruvida barnen hinner skapa relationer med sin omgivning på boendet och vilken eventuell betydelse dessa relationer får. Vår förförståelse är att vi tror att barnen kan påverkas av alla tillfälliga relationer som de troligen hinner bygga upp under den längre vistelsen på transitboenden och att dessa kan ha betydelse vid bland annat den kommande separationen från dessa boenden. Vi tror att detta är viktigt att undersöka eftersom kommunerna och dess socialtjänst idag har det yttersta ansvaret för de ensamkommande barnens omsorg, och

dessa barn är troligen en av de mest utsatta grupperna i samhället och det är därför viktigt att belysa deras situation.

Begreppsförklaringar

Ensamkommande Barn – Person mellan 0 och 18 år som vid ankomsten till Sverige är utan legal vårdnadshavare eller annan vuxen som kan verka i dess ställe (Web-dokument C).

Relation – Ett känslomässigt utbyte mellan två eller flera personer. Utbytet skall vara baserat på empati och tillit.

Betydelsefull – Något som varaktigt gott som spelar en positiv roll för en individ. Exempelvis genom ett minne eller varaktiga relationer.

Asyl – En fristad undan förföljelse, tillflyktsort (SAOL, 1998).

Personkemi – Psykologiska faktorer som bestämmer hur två personer trivs med varandra (SAOL, 1998).

Syfte

Att undersöka om ensamkommande asylsökande barn skapar relationer under sin vistelse på transitboenden samt om dessa eventuella relationer har någon betydelse för barnen.

Frågeställningar

Skapar barnen relationer under sin vistelse på transitboende, med vilka?

Får dessa eventuella relationer någon betydelse för barnen, på vilket sätt?

Metod

I undersökningen har en kvalitativ metod i form av intervjuer använts för att samla in data. Observationer har också använts för att skapa en uppfattning om hur transitboendets atmosfär är, hur det fungerar praktiskt samt hur rutinerna sett ut. Observationerna har inte använts för att samla in data utan dessa har använts för att skapa en helhetsbild om hur boendet fungerar. Vid kvalitativa metoder använder man sig av systematiserad kunskap i syfte att gestalta något samt att eventuellt upptäcka eller få kännedom om olika mönster.

Metoden används också för att få en fördjupad information om få enheter. De resultat som kommer fram av undersökningen riktar sig till specifika fenomen, miljöer och tidpunkter (Olsson & Sörensen, 2007).

Då vår tanke var att gestalta en bild av hur personalen på ett transitboende tänker kring relationer som barnen eventuellt skapar, samt få en djupare information om detta var en kvalitativ metod lämplig metod att använda.

Alla intervjuer hade en hög grad av strukturering. Detta för att intervjupersonerna skulle uppfatta dessa så lika som möjligt och för att begränsa intervjupersonernas fria tolkande av frågorna (Olsson & Sörensen, 2007). En intervjuguide med förutbestämda frågor har använts för alla intervjupersoner (se bilaga). Då olika personer ur gruppen har intervjuat har denna guide begränsat den enskilde intervjuarens inflytande över vilka frågor som ska ställas. Intervjuguidens frågor skapades utifrån vårt syfte, frågeställningar och de valda teorierna.

Urval

Fyra intervjuer användes för att samla in data. Tre av dessa var med personal på transitboendet och en var med en God man. Två av personerna ur personalstyrkan som intervjuades valdes ut av enhetschefen på boendet. Dessa personer valdes ut efter modellen första – bästa urval (Esaiasson et al, 2007) beroende på om de var intresserade av att delta samt om de jobbade just den tid som vi skulle komma och intervjuas. Den tredje personen som intervjuades ur personalen valdes ut av oss då olika omständigheter gjorde att enhetschefen inte kunde intervjuas. Detta val grundades på att denne jobbade då vi var där och hade anmält ett intresse att vara med. Gode mannen valdes också ut av oss då han gav intryck att vara engagerad i dessa frågor samt intresserad av att intervjuas.

Av personalen som intervjuades var två kvinnor och en man som alla hade jobbat på boendet i cirka två år, den gode mannen var man och hade haft sitt uppdrag i cirka två månader. Dock hade han gedigen erfarenhet inom detta område efter att tidigare arbetat med asylfrågor. Anledningen till att personal på boendet och en gode man valdes var att

de alla var insatta och delaktiga i barnens miljö på boendet, de hade alla erfarenhet av att möta ensamkommande barn och har genom detta troligen skapat en bild av om barnen skapar relationer och deras eventuella betydelse.

Intervjuer med barnen på boendet hade gjort att en fylligare och bredare information om vårt ämne förmodligen hade skapats, men på grund av etiska tveksamheter valdes dessa intervjuer bort. Dessa ungdomar kan ha haft en lång och jobbig resa och därför befinna sig i sköra tillstånd. Då vi inte har kunskap och erfarenhet av att intervjua barn i dessa tillstånd valdes dessa intervjuer bort. Ytterligare försvårande omständigheter kring att intervjua de ensamkommande barnen var att tolk krävs samt att ett godkännande från barnens gode män måste ske.

Tillvägagångssätt

Till en början söktes relevant ämneslitteratur upp genom att vi sökte på sökorden: ensamkommande flyktingbarn, ensamkommande barn och asylsökande barn. Litteraturen söktes på Uppsala Universitetsbibliotek, Stockholms Universitetsbibliotek, databasen DIVA, sökmotorn Google och riksdagsbiblioteket. Litteratur om våra valda teorier söktes på sökorden: Antonovsky och KASAM. Under den första fältveckan skapades en uppfattning om boendet genom de informanter som fanns där (Olsson & Sörensen, 2007). Dessa var personer med kännedom om boendet och organisationen runt omkring. Informella samtal med personal på boendet, enhetschef, personal på migrationsverket samt barnen på boendet användes för att få information om uppfattningar, åsikter och förhållanden på boendet samt ämnet som sådant.

Efter den första fältveckan bokades intervjuer in med gode mannen och personal med enhetschefens hjälp via E-mail och telefon. Intervjupersonerna förbereddes via E-mail om de teman som intervjun skulle ta upp. Intervjuerna genomfördes under två dagar där en intervju ägde rum den första dagen och tre den andra. Intervjuerna genomfördes i enskildhet på transitboendet i ett av barnens rum som för tillfället stod tomt. Under intervjuerna med personalen var det två av oss som deltog där den ena intervjuade och

den andra satt med och lyssnade och skrev anteckningar. Vid gode mannens intervju var samtliga tre med då han klart hade gett uttryck för att detta var ok för honom, en intervjuade, en skrev anteckningar och den tredje var med och lyssnade. Vid samtliga intervjuer användes bandspelare till att spela in samtalen.

Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Denna rapport har avgränsat sig till att ta reda på de relationer som asylsökande ungdomar eventuellt skapar under sin vistelse på transitboende. Ämnen som asyl, flyktingar och ensamkommande barn är mycket stora och för att lättare söka information och kunskap om detta ämne har vi avgränsat dessa stora områden till att gälla just ensamkommande ungdomar och dess relationsskapande i den kontext som råder på transitboenden. Genom denna avgränsning har vi strävat efter att nå så hög validitet och reliabilitet som möjligt. Med validitet menas hur hög överensstämmelsen är mellan verkligheten och forskarens tolkning av verkligheten (Olsson & Sörensen, 2007). Det är viktigt att besvara frågorna ”varför” och ”vad” som ska undersökas innan frågan ”hur” besvaras (Kvale, 1997). Detta har vi försökt göra genom att noggrant tänkt igenom dessa frågor och enas om varför vi vill undersöka det som ska undersökas och vad det är exakt som ska undersökas. Då intervjuguiden formades har vi enligt Kvale (1997) försökt att skapa frågor utifrån de teorier som denna rapport använder sig av. Ledande frågor har undvikits i syfte att vi som intervjuare inte ska styra vad intervjupersonerna svarar och frågorna har formulerats så de skulle vara så opersonliga som möjligt, detta för att inte riskera att intervjupersonerna undanhåller viktig information eller ”hittar på” svar i rädsla för att lämna ut information. Denna aspekt har också tillgodosetts genom de etiska principer som använts, främst i form av att materialet varit konfidentiellt. Frågorna har också formulerats utifrån undersökningens syfte och frågeställningar i syfte att vi så bra som möjligt ska mäta det som vi avser att mäta. Innan och under insamlandet av datamaterialet har vi enligt Kvale (1997) funderat och analyserat över vilken som kan vara den bästa metoden att använda för att svara upp mot syftet med undersökningen, och när avlyssningen av intervjuerna skedde har vi gemensamt försökt att lyssna på om intervjupersonerna verkligen svarat på de frågor som ställts.

När det gäller reliabilitet och dess betydelse hur pass bra man mäter det man faktiskt mäter (Olsson & Sörensen, 2007) har vi försökt tillgodose detta genom att ha en intervjuguide där varje intervjuare skulle följa denna guide så att samma frågor ställdes till alla intervjupersoner så att den enskilde intervjuaren skulle sätta sin egen personliga prägel på intervjun så lite som möjligt. Då vi varit två som varit med under intervjun (en som intervjuade och en som antecknade) har det underlättat tolkningen av intervjupersonernas svar. Det inspelade materialet har stämts av med anteckningarna för att ge mätningen av svaren en så hög tillförlitlighet som möjligt.

Det kan vara svårt att generalisera när det kommer till kvalitativa metoder, eftersom underökningsobjekten är så pass få. Målet är snarare att finna det unika i varje berättelse. (Kvale, 1997) Vi kan däremot använda våra resultat som vägledning om vi kommer att undersöka ensamkommande asylsökande barns relationsskapande i framtiden.

Etiska aspekter

Vid forskning är det bestämt i lag att man som forskare måste ta hänsyn till de etiska krav som finns, detta för att skydda människors integritet samt skydda dessa mot psykisk och fysisk smärta (Olsson & Sörensen, 2007). En av de etiska principer man som forskare måste ta hänsyn till är *autonomiprincipen*. Med denna menas varje människas rätt till integritet och självbestämmande (Gren, 1996). När vi mailade enhetschefen och gode mannen innan intervjun skrev vi enligt Olsson & Sörensen (1997) vad undersökningen och intervjuerna skulle handla om så att de självständigt kunde bilda sig en uppfattning om undersökningen och dess syfte. Detta för att de lättare skulle kunna ta ställning till om de ville delta eller ej. Innan intervjun började informerades också intervjupersonerna om undersökningens syfte, att det var frivilligt att vara med samt att det var tillåtet att avbryta intervjun när som helst om man ville.

Innan intervjun informerades intervjupersonerna om undersökningens konfidentialitet, denna har vi tillgodosett genom att enligt Olsson & Sörensen (1997) sett till att obehöriga

inte kunnat komma åt det insamlade materialet och att personer och situationer inte kommer kunna kännas igen från undersökningens resultat. Det senare har vi tillgodosett genom att det intervjupersonerna har avidentifierats med hjälp av att de benämns som Ip. 1-4. Vi informerade också om att intervjuerna spelades in men att de inspelade banden kommer att förstöras efter vi använt dem till vår undersökning. Enligt godhetsprincipen (Gren, 1996) så övervägde vi fördelar och nackdelar för respondenterna att vara med i undersökningen. Då godhetsprincipen inom etiken säger att de goda konsekvenserna ska uppväga det onda vid en handling så ville vi att fördelarna med att medverka i undersökningen skulle överväga eventuella nackdelar. Det kan finnas vissa tveksamheter till att det har varit två av oss som varit med under intervjuerna, respondenten kan känna att denne är i underläge och/eller pressad av att det är två som iakttar denne under intervjun. Vi tillförsäkrades dock innan intervjuerna att det var ok för respondenterna att det var två som var med under intervjun. Tanken med att vara två var att informationen respondenterna gav skulle bli mer tillförlitlig då två personer noterade vad respondenten sade samt att den som inte intervjuade kunde efter intervjuns slut ställa frågor som den som intervjuat glömt ställa. Då vi alla är ovana intervjuare kan det vara lätt hänt att glömma någon fråga.

Analys av data

Innan vi lyssnade av intervjuerna försökte vi utifrån Kvale (1997) att klarlägga materialet genom att eliminera överflödigt material och skilja ut det väsentliga från det oväsentliga i materialet. Detta gjordes genom att skriva ner ett antal teman på ett papper som för undersökningen skulle spegla det väsentliga syftet, frågeställningarna och teorierna. Dessa teman var: skapas relationer, vilka relationer skapas, hur relationerna ser ut, vilken betydelse får relationerna och en slasktratt för att fånga upp övrigt vi ansåg intressant. Precis innan avlyssningen lästes anteckningar gjorda under intervjuerna upp då vi mentalt ville resa tillbaka till intervjutillfället och underlätta avlyssningen av bandet, då särskilt för den som inte närvarat vid intervjun. Intervjuerna lyssnades igenom mycket noggrant och det intervjupersonerna sade skrevs ner under de teman som hade bestämts. Att vi valde att strukturera materialet under redan förbestämda temata berodde på att vi inte

hade transkriberat intervjuerna och därmed fick vi det svårt att hålla en röd tråd kopplat till syftet. Vi har använt oss av meningskoncentrering enligt Kvale (1997). Med detta menas att långa meningar som respondenterna sagt pressas samman till kortare och koncisare formuleringar som ändå ska spegla den väsentliga innebörden av vad som sägs (a.a.). Utifrån vad intervjupersonerna sade har gemensamma svar samlats ihop och intervjuernas ”röda tråd” har försökt hittats.

Forskningsområde och kunskapsläge

De ensamkommande asylsökande barnen är inte en heterogen grupp, de kommer från olika bakgrunder och har olika kulturer och språk. Ett mål som finns inom den svenska asylpolitiken är att försöka skapa en meningsfull tillvaro för barnen under asylprocessen. Ett led i detta är att försöka motivera och aktivera barnen, detta kan i sin tur kan leda till att barnen skapar nya relationer. (Jong de, 2005)

Tanken med att flytta över ansvaret för de ensamkommande barnen till kommunerna var bland annat att minska risken för att barnen skulle utsättas för alltför många uppbrott och separationer. Barnen har ofta upplevt många separationer tidigare och är därför speciellt känsliga för vidare separationer. Tanken med den nya reformen var att barnen endast skulle vistas några dagar i någon av ankomstkommunerna. Trots att situationen idag har förbättrats så får barnen ändå oftast vänta längre än ett par dagar på transitboende, vilket leder till att de separationerna med de människor de träffat under denna tid blir besvärligare. (Gunnarsson, 2008)

Tidigare forskning visar på att barnens relation till personalen i början av deras vistelse i Sverige kan präglas av misstro. Barnen känner en osäkerhet över vilken roll personalen har och om relationen till dem kan komma att påverka huruvida man kommer att beviljas asyl eller inte. (Jong de, 2005) Därför är det viktigt för barnen att bemötas med tydlighet för att de ska kunna bygga nya trygga relationer när de kommer till ett nytt land. Om de nya relationerna ger barnen trygghet kan dessa utgöra en slags ersättning för relationen till de förlorade familjemedlemmarna. De människor, vilka barnen skapar nya relationer med, kan ofta komma att bli väldigt betydelsefulla, s.k. signifikanta personer, vilka ofta

utgörs av godeman, personal och vänner. (Brendler - Lindqvist, 2004) Att bli hörd, sedd och att få möjligheten att berätta sin historia är betydelsefullt för att man ska kunna bli förstådd för den man är och vad man kan. Därför är lyhördhet viktig i relationen mellan de asylsökande barnen och de vuxna som de möter. (Jong de, 2005)

En viktig person barnen möter är den godeman som de blir tilldelade. Godemannen kan komma att spela stor roll för barnet i sin roll som formell förmyndare. (Brendler - Lindqvist, 2004) I egenskap av förmyndare skall godemannen ta beslut angående barnets ekonomi, föra barnets talan och ta beslut i diverse frågor kring boende och asylprocess. (Web dokument B) Godemän hamnar ofta i en svår balansgång eftersom det inte ingår i deras formella uppdrag att skapa relationer till barnet. Samtidigt förväntas det av den godemannen att man ska engagera sig känslomässigt i de barn man åtagit sig. (Brendler - Lindqvist, 2004) Det problem som finns med godemanskapet är även att det inte finns tillräckligt med handledning och direktiv över hur man ska bedriva sitt arbete med barnen. (Hultmann, 2008)

Relationsskapande mellan de asylsökande ungdomarna sker till största delen inom samma etniska grupper, eftersom det gemensamma språket förenklar kommunikationen.

Dessa relationer kan dock skapa negativa mönster på så sätt att barnen drar ner varandra i sin egen sorgsenhet men de kan också leda till att det kan skapas en positiv spiral av relationer på gruppboendet då barnen också kan finna styrka i varandra genom sina gemensamma erfarenheter (Brendler - Lindqvist, 2004)

I tidigare forskning gjord på de finskavinterkrigsbarnen och delvis på de judiska barn som kom till Sverige under Andra Världskriget har man sett att dessa barn genom livet får svårare att tackla separationer. Brendler – Lindqvist (2004) påstår att vi av detta lärt oss att det är viktigt att förstå de ensamkommande flyktingbarnen ur två synvinklar. Dels utifrån en synvinkel som uppmärksammar att barnen har blivit uppryckta från sina rötter och sin familj. Men också genom synvinkeln som belyser att de har kommit in i en helt ny kontext i det nya landet, där allt känns främmande. De befinner sig i en ny kultur med ett helt främmande språk omgivna av nya eventuella relationer. Det är den första

synvinkeln, det vill säga att separeras från sin familj, som dock har störst inverkan på barnets och den framtida vuxnes sätt att tackla framtida separationer. (a.a.)

Om det blir så att barnen måste ryckas upp från sitt hemland och lämna sina föräldrar så är mottagandet i det nya landet mycket viktigt. Det första mötet och tiden kring denna anses speciellt viktig eftersom barnen då befinner sig i ett kaotiskt tillstånd. Mottagandet görs på bästa sätt genom att skapa en möjlighet för barnen att rota sig på nytt, erbjuda en stabil vardag och i mesta möjliga mån undvika att utsätta dem för nya uppbrott och separationer. Detta kan uppnås genom att uppmärksamma barnets behov och att hjälpa dem att skapa nya sociala nätverk. (Brendler - Lindqvist, 2004) Hultmann (2008) pratar om några av de instanser som de ensamkommande barnen möter och om de brister som kan finnas där. Han nämner bland annat att när barnen genomgår sin hälsoundersökning missar läkarna ofta hur det egentligen står till med barnens psykiska hälsa och det har därför visat sig särskilt betydande med ett socialt stöd och nätverk kring flyktingar för att värna om deras psykiska hälsa. (a.a.)

Som asylsökande barn/tonåring befinner man sig delvis i en process av att hitta sin identitet och att utforma planer för framtiden samtidigt som man befinner sig i en ovisshet inför vilket land man ska bo i, om man får stanna i det nya landet och vilka människor man där kommer att möta. Detta sammantaget medför en stor press på dessa barn, vilka redan befinner sig i en känslig utvecklingsperiod.

(Magnusson & Useinovska, 2007)

Teoretiska perspektiv

Symbolisk interaktionism

I denna rapport undersöks asylsökande barns relationsskapande på ett transitboende. Till vår hjälp att undersöka detta samt att analysera de resultat som kommer fram har vi valt att använda delar av teorin om den symboliska interaktionismen som analysverktyg. Teorin handlar om hur människor interagerar med varandra med hjälp av olika symboler som uppfattas liknande av de som interagerar. Dessa symboler skapas med hjälp av

människans språk och medvetna gester (Helkama et al, 2000). Människan ses som en social varelse och formar sin identitet genom att kommunicera med sig själv och med andra människor, språket är av stor betydelse för att kunna göra detta (Berg, 2007). Med hjälp av begreppet *spegljaget* förklarar C. H Cooley hur människor skapar sin bild av sig själva genom andra människor. I samspelet med andra människor lär vi oss att tolka andras föreställningar av oss själva som sedan hjälper till att skapa vår egen bild av oss själva (Trost & Levin, 2004). Gren (1996) utvecklar detta vidare utifrån ett etiskt perspektiv, hon menar att vår identitet ständigt utvecklas i mötet med andra människor och att den påverkas av hur jag blir bemött och sedd. Vi vill alla bli sedda för den vi är och möts man av respekt för sitt människovärde stärks identiteten. Franzén (2001) menar i sin bok "Att bryta upp och byta land" att människor bland annat använder varandra som "speglar" till att bekräfta vem man är. När någon måste fly sitt hemland förloras lätt de kontakter med många av de människor som bekräftat vilken person man är. När personen då kommer till ett nytt land kan det bli svårt att spegla sig i andra då ingen vet vem man är. En identitetskris kan därför uppstå då man själv blir osäker på vem man är eftersom ingen välkänd medmänniska kan bekräfta det, denna kris kan förvärras om man kommer som ensam flykting. (a.a.)

Då människan ses som social och som ständigt interagerande är detta en intressant teori då barnens relationsskapande ska undersökas. Barnen på boendet är oftast tonåringar och kan därför befinna sig i en särskild känslig utvecklingsperiod då omgivningen kan spela stor roll för hur barnet uppfattar sig själv. Inom den symboliska interaktionismen används också begreppet *signifikanta andra* (Trost & Levin, 2004). Med detta menas de människor som finns runt en person som denne bryr sig särskilt mycket om. Dessa människor fungerar då som en hjälp för personen att socialiseras in i samhället genom att lära ut normer, hjälpa till att förstå omgivningen och sammanhang samt bygga upp den egna identiteten. Dessa personer är särskilt viktiga under uppväxten men finns runt en person under hela livet. De människor som fungerar som signifikanta andra hos en person varierar genom livet och dessa kan fungera som förebilder. Om en svår situation uppstår som kan vara svår att tackla kan personen finna stöd hos signifikanta andra genom att tänka sig in i hur de skulle reagerat. Inom barnavården används exempelvis metoder för

att ta reda på om ett barns föräldrar är tillräckligt goda signifikanta andra. (a.a.) För att ett barn ska ha möjlighet till en stabil personlighetsutveckling är det viktigt att ha ständig tillgång till vuxna signifikanta andra. Om dessa ständigt byts ut under uppväxten utan att barnet har en stabil förankring kan barnets utveckling bli lidande. (Berg, 2007)

Franzén (2001) menar att i förlusten av välkända ansikten som fungerar som signifikanta andra skapas nya möjligheter till nya relationer med människor i det nya landet som flyktingen kommer till. Man får som flykting möjlighet att skaffa sig nya ”speglar” och nya spegelbilder av sig själv skapas i mötet med de nya människorna man träffar, vilka i slutändan kan leda till en ny identitet. Ett problem som dock kan uppstå i mötet med den nya omgivningen är att de nya ”speglarna” inte förmedlar en bild av den enskilde flyktingen som en unik person utan istället ger en bredare mer allmän bild. Flyktingen riskerar därmed att bemötas som representant för en kategori istället för en unik individ. Omgivningen riskerar lätt att sätta kollektiva egenskaper på den enskilda flyktingen genom att till exempel säga att irakier är så och somalier är så. (a.a.)

Payne (2007) påtalar att den Symboliska interaktionismen får stor betydelse för socialt arbete då dess idéer bottnar i att söka förstå människor utan att döma, vilket leder till ett icke deterministiskt synsätt på människan. Med detta kan offerbilden av klienter minskas och skuldbeläggande också i högre utsträckning undvikas. Dessa idéer står således för en tro på människors kompetens och deras förmåga att ta vara på sig själva och sin framtid (a.a.).

KASAM

Den andra teorin som valts att använda som analysverktyg för våra resultat är Aron Antonovskys salutogena teori KASAM, vilken står för känsla av sammanhang (Lindqvist & Nygren, 2006). Det salutogena perspektivet fokuserar på hälsans ursprung och belyser faktorer som ger och bibehåller hälsa snarare än att utröna vad som orsakar sjukdom (Antonovsky, 2005)

KASAM tar sin utgångspunkt i individen och dess förmåga att finna sammanhang i sin tillvaro. Vid svårigheter i livet söks redskap för att hantera dessa svårigheter hos individen i form av dennes förhållningssätt, karaktärsdrag samt dennes förmåga att hantera problem och finna motivation. Antonovsky utvecklar detta vidare genom att beskriva att olika individer har olika stark motståndskraft gentemot svårigheter i livet. Om en persons omgivning har blivit kaosartad är det lättare för den personen att skapa ordning i detta kaos om personen har ett starkt KASAM. (Lindqvist & Nygren, 2006)

Antonovsky (2005) beskriver hur vi genom livet utsätts för en mängd olika prövningar och svårigheter, så kallade stressorer. Hur väl vi hanterar dessa stressorer är avgörande vart vi kommer att befinna oss på skalan frisk – sjuk. Det som avgör hur väl vi lyckas hantera dessa olika stressorer beror av våra Generella motstånds resurser (GRM). GRM utgörs av varje människas resurser i form av jagstyrka, socialt stöd, stabilitet i livet, vilka sammantaget bidrar till att göra de stressorer vi utsätts för begripliga. Denna begriplighet gör i sin tur livet mer förutsägbart och greppbart och leder till att man kan känna tillit till sina egna förväntningar. Att känna delaktighet och kunna vara med och påverka sin egen situation ger meningsfullhet. Känner man meningsfullhet och delaktighet ger detta ofta energi att engagera sig i sitt eget liv och de problem man ställs inför. Att se problemen som utmaningar hjälper i sin tur människor att hantera dem. Ju högre grad av de tre begreppen begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet en människa kan sägas ha desto större blir denna människas känsla av sammanhang, KASAM. (a.a.)

Antonovsky menar att en persons KASAM är föränderligt och går att påverka särskilt mycket under en persons första 30 år, efter detta blir personens KASAM mer stabilt (Lindqvist & Nygren, 2006) Hur starkt en persons KASAM blir under uppväxten beror på i hur stor grad personen får uppleva att det finns en balans i livet mellan krav och prestationsförmåga, förutsägbarhet i arbetsliv och sociala relationer samt i hur stor grad personen får vara med och besluta i socialt värdefulla situationer. Teorin om KASAM spelar roll för förståelsen av hur det sociala arbetet kan bedrivas samt hur man kan förstå sociala problem. Vid motgångar och kriser i livet har de personer som kan finna denna

tillvaro begriplig, hanterbar och meningsfull stor sannolikhet att hantera dessa svårigheter. (a.a.)

Barnen på ett transitboende befinner sig i ett omtumlande skede i deras liv där vi tror sannolikheten för att livet känns kaosartad är tämligen hög. Det är därför intressant att undersöka utifrån teorin om KASAM om dessa barn har möjlighet att skapa begriplighet, hanterbarhet och meningsfull i den situation de befinner sig i. Utifrån de relationer som barnen eventuellt skapar kan det vara intressant att se om barnen får stöd i detta arbete av personalen. Sannolikt är det viktigt för dessa barn att få en känsla av sammanhang på boendet för att de lättare ska kunna hantera den omtumlande situation de befinner sig i.

Resultat

Vi har i denna rapport fokuserat på ensamkommande asylsökande barns relationsskapande på transitboenden och vilken betydelse deras eventuella relationer kan få för dem. I anknytning till detta fann vi att respondenterna talade mycket om trygghet och separation, vilket vi sedan valde att belysa. Resultaten nedan presenteras utifrån de temata vi plockat fram i anknytning till vårt syfte och frågeområde, samt ytterligare två temata som vuxit fram efter att vi gått igenom de citat som placerats i "slasktratten". Dessa temata har sedan använts som rubriker.

Skapas relationer?

Under intervjuerna framkom det att samtliga respondenter var överens om att det skapas relationer och att dessa relationer är beroende av hur lång tid barnen vistats på boendet. Poängteras bör att alla barn är olika i sitt sätt att skapa relationer beroende på deras behov och bakgrund. Relationsskapande är således något högst individuellt.

"Det handlar verkligen om relationer mellan människor." (Ip.2)

De huvudsakliga relationerna som nämns bland de eventuella relationer som barnen kan komma att skapa är de mellan personal och barn, barn och andra barn på boendet samt mellan barn och godman. Hur dessa relationer artar sig är beroende av hur personkemin stämmer överens mellan parterna, förtroende och tillit ger i alla dessa fall en närmre relation.

”Jag tror definitivt att man påbörjar en process av förtroendeskapande och det är personalens inriktning också att ungdomarna ska känna trygghet och förtroende när de kommer.”(Ip.1)

Personalen pratar om att de är den första instansen barnen möter och att de har ett stort ansvar i att känna sig trygga och jobbar aktivt med det. Relationerna mellan barnen på boendet är även av stor betydelse och de kan skapa vänner för livet. Barnen söker sig främst till sina egna landsmän vilket kan te sig naturligt då de delar språk och snabbt kan skapa trygghet med varandra. När respondenterna talar om barnen delar de upp barnen i olika grupper beroende på etnisk tillhörighet och tillskriver barnen olika egenskaper därefter. Exempel på hur personalen tillskriver barnen egenskaper kan vara att kurder är högljudda medan somalier är tystlåtna.

Hur ser relationerna ut?

De flesta barnen beskrivs som glada, fogliga och tacksamma när de anländer till transitboendet. Detta tros vara för att de får en plats att landa på.

”Jag brukar kalla det för smekmånad när de är här precis i början.”(Ip.4)

Personalen beskriver att eftersom barnen ofta stannar längre än det är tänkt hinner de komma ur denna fas av försiktighet och foglighet, efter ett par veckor blir barnen mer bekväma och det leder till att de blir mer ärliga och slutar hålla uppe en fasad. Barnen beskrivs som mer benägna att lita på personalen.

”Känslomässigt tror jag att vi, de i personalen kommer barnen närmast.” (Ip.4)

När respondenterna talar om barnen är de noga med att beskriva dem i termer av vanliga ungdomar och att man även ska behandla dem därefter.

”Det här är inte en grupp av stackars traumatiserade flyktingbarn från krigshärjade länder utan här kommer, här är det individer som kommer alltifrån att någon i familjen ska överleva till att Sverige har ett bra skolsystem och allt där i mellan och det gäller att se de här individerna också och möta dem på ett vettigt sätt.” (Ip.1)

Det talas om att det är viktigt, när man jobbar med barn, att man kan skilja på sina egna behov och barnens behov och att veta varför man tagit på sig uppdraget och vad man faktiskt vill uppnå.

”Det är klart att man vill vara en ”god” man, men godheten får ju inte gå till ytterligheten då såhär, utan det är väldigt viktigt att man har en tydlig roll och den blir man ju inte alltid populär på så att säga.” (Ip.1)

Det talas även om att som personal upprätthålla en balans mellan känslomässigt engagemang och ett professionellt förhållningsätt. Relationerna till barnen kan därför se olika ut beroende på personal då de alla har olika sätt att förhålla sig till barnen. Personalen pratar i stora drag om att det då kan bli en indelning av personalen i de ”goda” och de ”onda”. Detta påverkar relationerna i första hand genom spänningar i personalgruppen men det berör även barnen. Poängteras bör att barnen söker olika egenskaper i personalgruppen och därför är det oftast inte samma personal som anses vara ”god” eller ”ond”.

Har relationerna någon betydelse?

Alla är överens om att barnen skapar betydelsefulla relationer men att de ser olika ut för alla barn och kan vara av både negativ och positiv natur.

Trygghet

Alla vittnar om att de första människorna barnen träffar efter ankomsten till Sverige får stor betydelse för dem. Detta kan man förstå genom att barnen ofta hör av sig och hälsar på efter att de har flyttat. För de barnen som haft det mycket svårt precis innan ankomsten kan personalen få extra stor betydelse eftersom de i personalen hittar en välbehövlig trygghet som de innan har saknat. Relationerna mellan barn och personal har dock betydelse för alla barnen på så sätt att de hjälper dem att "landa", hitta en plats och känna trygghet. Hos de barnen som stannar längre än ett par veckor hinner verkligheten komma ikapp dem och de påbörjar en bearbetningsprocess, i denna process tar personalen på sig en central roll. De finns tillhands, håller om dem, pratar med dem och svarar på deras frågor. Tryggheten hjälper också barnen att skapa mening i sin vardag eftersom många innan har levt väldigt otryggt eller under svåra förhållanden.

"Jag tror bara att det är jätteviktigt att de får den där lilla kärleken, att de känner att man bryr sig." (Ip.2)

Relationerna som skapas till de andra barnen på boendet sägs kunna få stor betydelse vid flytt till anvisningskommunen eftersom det ofta händer att barn får följas åt till det nya boendet.

Personalens förhållningsätt beskrivs spela stor roll för hur relationen till barnen utvecklar sig, väldigt nära relationer är ganska orealistiskt då barnen stannar på boendet under en begränsad tid. Personalens viktigaste uppgift är att försöka att få barnen att känna sig trygga och må bra, vilket möjliggörs genom att de finns tillhands när barnen som mest behöver dem.

”Om man är ett barn och blir separerad från sina nära och kära är det nog otroligt viktigt med att ha en person som älskar en liksom. Den personen kan egentligen inte vi uppfylla för vi kommer inte att finnas kvar.” (Ip.2)

Personal och godemän kan ha stor betydelse för vissa barn genom att fungera som goda exempel på bra och ansvarsfulla vuxna. Detta kan vara särskilt betydelsefullt för de barnen som blivit svikna tidigare i livet och saknat bra förebilder.

Beroende på barnens bakgrund samt på hur deras resa till Sverige sett ut så är de olika väl förberedda på vad som kan komma att möta dem. Det som barnen ofta har gemensamt är att de oftast fått med sig en bild av hur det kommer att vara här. Dessa förväntningar kanske inte alltid stämmer överens med den verklighet de möter.

”Den värsta mänskliga situationen som finns i en människas liv är en ovisshet och en väntan på någonting som kan bli en katastrof och som kan bli fantastiskt”(Ip.2)

Därför anser våra respondenter att det är särskilt viktigt för dem att vara tydlig i sitt sätt att vara på gentemot barnen och att ha en rak och öppen dialog med dem. De beskriver att barnen har svårt att begripa asylprocessen, vilka roller alla de möter innehar och vardagen omkring dem. Genom att vara raka mot barnen leder det till att barnen inte får falska förhoppningar om sin framtid och att de får lättare att hantera sin situation.

Separation

Samtliga beskriver att barnen som stannat en längre tid skapar sig ett ”nytt litet hem” på boendet där de känner sig trygga och när det är dags att flytta får det svårare att lämna boendet. De menar även att efter en tid vänjer sig barnen vid den fysiska miljön och de vill därför oftast stanna kvar. I och med upprottet slits de såväl från miljön som de personer det funnit trygghet i. Vissa ser dock separationen som en lättnad om tiden på boendet varit konfliktfylld.

”Man märker när de är väldigt fästa, då kramar de väldigt hårt, släpper snabbt och går, för det är tungt.” (Ip.3)

Eftersom personalen aktivt jobbar för att skapa relationer med barnen och att göra det så tryggt som möjligt för dem kan det bli svårt för barnen att flytta till ett boende som inte har lika stort fokus på detta. Många i personalen har upplevt att barnen inte får samma varma bemötande i anvisningskommunerna där de förväntas leva mer självständigt.

Analys och tolkning

Skapas relationer?

Samtliga respondenter är överens om att relationer mellan barnen och personal, gode män och andra barn på boendet skapas. Detta kan vi förstå genom symbolisk interaktionism, där människan beskrivs som en social varelse som ständigt interagerar med andra människor i sin omgivning. (Berg, 2007) Hur nära dessa relationer blir på boendet beror delvis på hur väl personkemin stämmer mellan de som interagerar med varandra samt längden på vistelsen på boendet.

I enlighet med Trost & Levins (2004) beskrivning av signifikanta andra så anser samtliga respondenter sig kunna vara exempel på detta genom att vara bra, ansvarsfulla vuxna och potentiella förebilder som kan hjälpa barnen att socialiseras in i det svenska samhället. Respondenterna anser även att det är viktigt att vara rak och tydlig i sin kommunikation och i sitt sätt att vara gentemot barnen, eftersom att de inte vill att barnen ska få en orealistisk bild av vad som ska hända och hur den vidare tillvaron blir.

För att kunna bli en bra signifikant andre är det viktigt att kunna skilja på barnens och sina egna behov. Respondenterna uttrycker bland annat att de befinner sig i en ständig balansgång mellan att inta ett professionellt förhållningssätt och hur mycket energi man kan lägga på det känslomässiga engagemanget för barnen, vilket skulle kunna vara ett uttryck för detta. Barnen söker, utifrån sina förutsättningar, olika egenskaper i personalen

och sina godemän. Detta gör att alla som arbetar med barnen inte kan utgöra signifikanta andra för alla barn på boendet utan att det krävs något speciellt som personkemi .

Vilken betydelse får dessa relationer?

Genom det trygga sociala stöd som personal och gode män kan bidra med i form av signifikanta andra kan de även hjälpa till att skapa begriplighet för barnen. Begripligheten bidrar i sin tur till att barnen kan börja lita till sina egna förväntningar, vilket kan underlätta för barnen i hanteringen av sin situation. Begriplighet och hanterbarhet är två av nyckelbegreppen i KASAM och dessa två, sägs hjälpa barnen att öka deras känsla av att befinna sig i ett sammanhang (Antonovsky, 2005). Personalen har en viktig roll i att skapa trygghet för barnen. Genom sitt sätt att bemöta barnen och finnas till hands för dem kan de underlätta för barnen att skapa mening i den nya situationen de befinner sig i. Med KASAM kan vi förstå att då barnen känner mening i sin vardag kan de få energi att engagera sig i de problem de ställs inför, vilket i sin tur gör det lättare för dem hantera sin situation. (a.a.)

Samtliga respondenter uttrycker att det är viktigt för barnen att känna att de blir lyssnade till och blir sedda för dem de är. Detta skulle kunna vara en förklaring till att barnen i en så stor utsträckning söker sig till sina egna landsmän, vilka de kan uttrycka sig med genom liknande symboler; såsom språk och kroppsspråk. Detta kan vi förstå genom att använda spegeljaget, vilket betyder att människor ser sig själv genom andra personer. Om dessa andra personer är från en liknande kultur är det lättare för barnet att förstå sig själv och vem den är, tillskillnad från att om barnet skulle se sig själv genom någons ögon från en främmande kultur, detta skulle då kunna leda till en identitetskris, eftersom barnet kanske inte blir förstått utefter sina egna förutsättningar. Det här skulle kunna kopplas ihop med några i personalens uttalanden om att vissa folkgrupper är si och vissa är så. De blir ofta sedda som en nationalitet istället för som unika individer. (Franzén, 2001)

Flera av respondenterna vill belysa att det är viktigt att inte bemöta barnen som några stackars flyktingbarn. Barnen de möter är vanliga ungdomar och om man bemöter dem

som sådana kan de bli stärkta i sin tro på sig själv. Detta kan kopplas till den symboliska interaktionismen som tar sin utgångspunkt i att se varje människa som kompetent och förmögen att ta beslut över sitt eget liv (Payne, 2008)

Diskussion och slutsatser

Skapas relationer?

Syftet med denna rapport var att ta reda på om ensamkommande asylsökande barn skapar relationer på transitboenden och om dessa eventuella relationer kommer att ha någon betydelse för dem. Det som framgått av resultaten är att personalen anser att barnen skapar relationer med andra människor på transitboendet, relationerna som skapas med personal, gode män och andra barn på boendet (främst barn från det egna landet) tar sig olika i uttryck beroende på barnens bakgrund, behov och vistelselängd på boendet. Då personalen och gode män arbetar för att barnen ska få en bra start på sin tid i Sverige och känna sig trygga så anser vi att detta medför att skapandet av relationer mellan dessa parter och barnen blir oundvikligt. Vi tror dock att längden på vistelsetiden spelar stor roll för barnens skapande av relationer, när barnen stannar kortare tid på boendet finns ofta inte möjligheten att hinna komma närmare andra människor och de skapar då inte relationer i samma utsträckning som de som stannar en längre tid.

Relationernas betydelse

Det som framgått av svaren på denna fråga är att de relationer som barnen skapar med personal, gode män och andra barn på boendet får olika betydelse för barnen. Relationernas betydelse kan vara av såväl positiv som negativ art. Det positiva som dessa relationer kan bringa barnen är trygghet och en god start på sin vistelse i Sverige, detta anser vi är mycket viktigt då barnen har genomgått ett stort uppbrott i sina liv. Därför tror vi att få tillgång till ett tryggt boende där barnet bemöts på ett bra sätt och får tillfälle att "landa" i sin nya tillvaro kan vara av stor vikt för barnets kommande vistelse och inställning till Sverige. En sak som också är positiv i barnens relationsskapande är att de kan få vänner på boendet, vilket vi tror kan leda till ökad trygghet för barnen då de kan få möjlighet att flytta med en vän till nästa boende istället för att åka ensam. Slutligen kan

barnen få vuxna förebilder på boendet som kan fungera som stöd, de vuxna kan också motivera barnen och hjälpa dem att skapa mening i sin tillvaro. De negativa som relationerna kan medföra är att separationerna från boendet kan bli jobbigare ju längre tid barnet stannar och ju närmare relationer barnet skapat. Det har också visat sig att ett alltför gott bemötande och aktivt relationskapande från personalen på transitboendet kan leda till att barnen kan få för höga förväntningar på nästa boende. Detta tror vi försvårar omställningen av att komma till ett nytt boende.

En intressant sak som slog oss var att en del av personalen i intervjuerna talade i termer som ”irakier är si” och ”afghaner är så”. Detta tror vi kan vara ett naturligt sätt för personalen att hantera att barnen på boendet ständigt byts ut. Detta tror vi dock kan ha en negativ inverkan på barnen i form av att de då kan se sig själva som enbart medlem av ett folkslag med kollektiva egenskaper istället för en unik individ med individuella egenskaper.

Resultat kopplat till tidigare forskning

Tidigare forskning visar på att de asylsökande barn som kommer till Sverige är söker kontakt med nya människor, detta skulle kunna vara för att skapa relationer som substitut för de relationer som de lämnat bakom sig (Brendler - Lindqvist, 2004). Detta tycker vi går i linje med resultaten vi erhållit som visar på att barnen skapar nya relationer med personal, gode män och andra barn på boendet som kan fungera som betydelsefulla personer i barnens omgivning. Dessa personer kan liknas vid symboliska interaktionismens signifikanta andra som bland annat Trost & Levin (2004) beskrivit.

Det har visat sig av tidigare forskning att mottagandet på boendet har betydelse för hur barnet kan finna klarhet i sin nya och ibland förvirrade situation, ett gott mottagande ger förutsättningar för en stabil vardag och ger möjlighet för barnet att rota sig i sin nya tillvaro (Brendler - Lindqvist, 2004). I överensstämmelse med hur Antonovsky (2005) beskriver KASAM ser vi att personalen har som intention att bringa ordning ur kaos när det kommer till barnens situation, ett gott och tryggt bemötande tror vi här alltså kan hjälpa barnen att finna en känsla av sammanhang i enlighet med teorin om KASAM. Vi

anser att ett gott första mottagande för dessa barn är viktigt men om barnen stannar en längre tid på boendet än ett par dagar tror vi att barnen riskerar att få ett jobbigare uppbrott från boendet, då deras relationer med personer på boendet kan ha fördjupats under vistelsens gång. Detta kan ses som problematiskt då tidigare forskning har visat att asylsökande barn som tidigare genomgått separationer från för barnet betydelsefulla personer i livet är särskilt sårbara för vidare liknande separationer.

Det som vi tycker kan saknas i den tidigare forskningen om ensamkommande asylsökande barn är att i bilden av dem som starka, glada och vanliga tonåringar och inte bilden av ett stackars traumatiserat flyktingbarn som de ofta beskrivs som i tidigare forskning. Detta synsätt tror vi kan prägla barnens relationer negativt. Då vi befann oss på boendet observerade vi att barnen överlag uppträdde som vilka barn och tonåringar som helst. Detta var även något som personal och gode man ville förmedla till oss. Känslan var att vi befann oss på en vanlig fritidsgård där barnen såg på tv, spelade biljard, lyssnade på musik och satt vid datorn.

Dock vill vi poängtera att personalen beskrev att barnen hade behov av att bearbeta det dem gått igenom och återkommande känslor av nedstämdhet kunde dyka upp, oftast under kvällstid. Vi tror ändå det är viktigt att tänka på att många av de ensamkommande barnen är starka och handlingskraftiga och det är därför viktigt att bemöta dem utifrån detta. Risken med att de bemöts som ”stackars flyktingbarn” är att barnen övertar denna bild av sig själva och kan då börja tvivla på vem man är.

Metoddiskussion & Generaliserbarhet

Vi valde att utföra denna undersökning med en kvalitativ undersökningsmetod i form av intervjuer med personal på transitboendet och god man. Denna metod har varit lämplig då det funnits ganska lite litteratur som behandlar barns relationsskapande på transitboenden. Med hjälp av intervjuerna med personalen och gode man kunde en bredare och mer nyanserad bild av barnens relationsskapande och dess eventuella betydelse för dem inhämtas. Ett perspektiv som kan vara viktigt att belysa i framtiden är att få barnens syn på om och hur relationer skapas och vad dessa får för betydelse. Vi har

inte ansett oss i denna rapport kunna genomföra intervjuer med barnen på grund av etiska och praktiska skäl, då vi inte heller har tillräckligt med erfarenhet på detta område.

Vi utgick strikt från vårt syfte och frågeställningar då vi strukturerade och analyserade vårt intervjumaterial, detta har medfört att vi inte varit lika öppna inför vårt material som vi skulle kunnat vara. Detta kan då ha lett till att vi inte har varit lika benägna att hitta nya vinklingar av våra data.

Eftersom att vi gjorde intervjuerna med personalen anser vi att resultaten som erhållits kan sägas vara relativt representativa för hur relationsskapande ser ut på transitboenden i Sverige idag. Detta beror på att personalen har, under de senaste två åren, träffat en stor del av de ensamkommande flyktingbarnen. Boendet som vi besökt är nämligen ett av de fyra boenden som finns i Sverige för ensamkommande flyktingbarn. Med fler respondenter skulle dock bilden kunna bli något mer generaliserbar.

Frågor för framtiden

- Frågor som väcktes efter att rapporten färdigställdes var att utifrån barnens perspektiv ta reda på hur de ser på sin tillvaro på transitboendet och relationerna som skapats där?
- Eftersom asylsökande barn oftast målas upp som speciellt sårbara och traumatiserade blir de ofta bemötta därefter. Vi efterfrågar därför forskning på hur de ensamkommande barnen verkligen upplever sin situation och hur de mår?
- Utifrån detta är det även intressant att undersöka hur stor betydelse personalens bemötande/beteende har för barnens relationsskapande och sin syn på sig själva?

Referenser

Antonovsky, Aaron. (2005).

Hälsans mysterium.

Stockholm: Natur och Kultur.

Brendler – Lindqvist, M. (2004).

Att möta de ensamkommande barnen.

Stockholm: Rädda barnen.

Corell, H. (1989).

Mänskliga rättigheter: förfarandet enligt den europeiska konventionen.

Stockholm: Utrikesdepartementet.

Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H, Wängnerud, L. (2007).

Metodpraktikan.

Stockholm: Norstedts Juridik.

Franzén, E. (2001).

Att bryta upp och byta land.

Stockholm: Natur och Kultur.

Gren, J. (1996).

Etik i socialt arbete.

Stockholm: Liber.

Gunnarsson, A. (2008).

Hur har det gått? Ensamkommande barn – mottagandet sedan kommunerna tagit över boende och omvårdnad.

Stockholm: Rädda barnen.

Helkama, K, Myllyniemi, R, Liebkind, K. (2000).

Socialpsykologi - En introduktion.

Stockholm: Liber.

Hultmann, Ole. (2008).

Ensamkommandebarn- psykologiska perspektiv.

Stockholm: Svenska Föreningen för Klinisk Hypnos.

- Jong de, M. (2005).
Vardagen för asylsökande ungdomar som kommit ensamma till Sverige.
Malmö: Malmöhögskola, Lärarutbildningen.
- Kvale, S. (1997).
Den kvalitativa forskningsintervjun.
Lund: Studentlitteratur.
- Lindqvist, R, Nygren, L. (2006). Social teori och socialt arbete.
I Meuwisse, A, Sunesson, Swärd, H (Red.).
Socialt arbete – En grundbok.
Stockholm: Natur och Kultur.
- Olsson, H, Sörensen, S. (1999).
Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv.
Stockholm: Liber.
- Norström, C & Thunved, A. (2007).
Nya sociallagarna – med kommentarer
Stockholm: Norstedts juridik.
- Magnusson, C & Useinowska, N. (2007)
I väntan på asyl – Hur asylsökande ungdomar upplever väntetiden på asyl.
Luleå: Luleå tekniska universitet, Institutionen för Arbetsvetenskap.
- Payne, Malcolm. (2008).
Modern teoribildning i socialt arbete.
Stockholm: Natur och Kultur.
- SAOL (Svenska Akademiens Ordlista). (1998).
Stockholm: Svenska Akademien.
- Trost, J & Levin, I. (2004).
Att förstå vardagen – med ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv.
Lund: Studentlitteratur.
- Web-dokument A:
Sigtuna kommun. (2008).
http://www.sigtuna.se/templates/Page____20244.asp
(2008-12-09).

Web-dokument B:

Migrationsverket, Socialstyrelsen, SKL. (2008).

Ett gemensamt ansvar för ensamkommande barn och ungdomar.

<http://www.migrationsverket.se/infomaterial/asyl/allmant/ensamkommandebarn.pdf>

Stockholm: Migrationsverket, Socialstyrelsen, SKL.

(2008-12-09).

Web-dokument C:

Socialstyrelsen. (2007).

Meddelandeblad.

<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres>

(2008-12-10).

Bilaga 1.

Intervjuguide

Skapar barnen relationer under sin vistelse på transitboende?

Vilka relationer (med människor/miljöer) skapas och hur kan de se ut?

Vilka är fördelarna med dessa relationer?

Vilka är nackdelarna med dessa relationer?

På vilket sätt söker barnen kontakt?

Vill barnen berätta sin historia för er?

Ja/Nej; Varför tror du att det är så?

Förändras barnens relationer till människorna/miljön de möter under vistelsens gång?

Förändras barnens beteende under vistelsens gång?

Tror du att barnen påverkas när deras vistelse blir längre än bara ett par dagar?

Ja/Nej; Hur påverkas de?

Hur tror du barnen ser på sin vistelse på boendet? (begripbarhet, hanterbarhet & meningsfullhet)

Får dessa eventuella relationer någon betydelse för barnen?

Beskriv ett barns relationer från ankomst till separation.

Skiljer sig barnens relationer åt, jämför de som stannar en längre tid och de som stannat en kortare tid?

På vilket sätt kan personalens/godemans beteende spela roll för hur barnen skapar relationer vid ankomsten och under vistelsen på boendet?

Hur påverkas relationerna som skapats av separationen?